

De voor al deze arbeid aangewezen krijgsgevangenen vertrokken midden april '43 uit Soerabaja.

Wij willen beginnen met de groep die voor Flores bestemd was en die daartoe uit Tjimahi naar Soerabaja was getransporteerd: bijna tweeen-twintighonderd Nederlanders en Indische Nederlanders en twee Britten die bij vergissing aan hen waren toegevoegd. Toen zij uit het kamp in Soerabaja, waar zij na aankomst ondergebracht waren, per trein naar de haven werden gebracht, reed die trein langzaam door de dichtstbevolkte Indonesische wijken en daar 'deed zich iets voor dat velen van ons', aldus een der krijgsgevangenen,

'met verbazing maar ook met grote ontsteltenis vervulde. Langs de spoorbaan, bij de overweg, stonden honderden Indonesiërs, mannen, vrouwen en kinderen, die . . . een oorverdovend gejuich aanhieven; een gejuich dat weldra in een grote scheldpartij ontaardde. Even dachten wij dat dit gehoon en gejoel bestemd was voor onze bewakers . . . maar plotseling, met een schok, drong het tot ons door dat deze demonstratie tegen ons, krijgsgevangenen, gericht was. Zo was het dus. Nauwelijks een jaar nadat wij onze trotse driekleur voor bruto Japans oorlogsgeweld hadden moeten strijken, was de stemming van een gedeelte van de Indonesische bevolking volkomen tegen ons gekeerd.'¹

Het convoi naar Flores deed er bijna drie weken over – een afschuwelijke tocht, vooral ook doordat talrijke krijgsgevangenen aan dysenterie leden. Aan boord waren voor hen geen geneesmiddelen beschikbaar, op Flores trouwens ook niet. Het eiland had steeds veel malaria gekend en daar ging nu menige gevangene aan lijden.

Hoe het tijdens de arbeid op het aan te leggen vliegveld toeging, is door een der krijgsgevangenen met betrekking tot een 'willekeurige werkdag in de maand augustus van het oorlogsjaar 1943' zo beeldend beschreven² dat wij die gehele beschrijving willen citeren.

★

Na 's morgens vroeg gewekt te zijn, worden de krijgsgevangenen naar het vliegveld-in-aanleg gedreven waar zij, in groepen ingedeeld, hun

¹ Aangehaald in J. H. W. Veenstra e.a.: *Als krijgsgevangene naar de Molukken en Flores*, p. 16 (verder te citeren als: Veenstra). ² Beschrijving in a.v., p. 150 e.v.